

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Continens Armamentarium Seu Panoplima Spiritualem - Id est, Varia arma
& media ad omnis generis tentationes fortiter sustinendas, & feliciter
superandas, Ad Omnium Quidem Animarum

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1688

Pars III. De Tentationibus circa vitia occurrentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48377)

P A R S III.

D E T E N T A T I O N I B U S
C I R C A V I T I A O C C U R -
R E N T I B U S .

I. **E**T si innumera sint vitia , ad quæ committenda homines impelli possint , non tamen opus est ut pro singulis singularia remedia & arma præscribantur , tum quia ingens ad hoc volumen requireretur tum quia ex ijs , quæ de tentationibus circa capitalia aliâque notiora vitia hoc loco dicentur , facile patet quomodo tentationibus circa alia etiam vitia occurrentibus sit obviandum ,

C A P U T I .

D E T E N T A T I O N I B U S C I R C A
S V P E R B I A M .

II. **S**icut varij sunt fontes , ex quibus oriri potest Superbia , ita diversa quoque sunt arma necessaria quibus repelli debeant hostes ad superbiam incitantes , quæ proin per distinctos §§. rectius proponuntur .

§. I .

Tentatio I. Circa Scientiam.

III. **V**alentinus homo doctissimus , & in omnibus scientiarum genere versatissimus gravissimè tentari fatetur , tum ad alios præ se vilipendendum tum ad varios honores & dignitates ob talem scientiam

tiam ambiendos, & prensandos. Quæritur, quomodo contra has tentationes armari debeat?

Responsio.

IV. Primò illi bene inculcet sequentem S. Pauli 1. ad Cor. 13. *Si habuero Prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Quod ipsum pulchrè confirmans S. Augustinus in Confess. *Infelix, inquit, homo, qui scit illa omnia, te verò nescit: beatus verò, qui te scit, etiamsi illa omnia nesciat: qui verò te & illa novit, non propter illa, sed propter te solam, beatus est.* Si ergo omnis, & quidem perfectissima scientia digna non est, ut propter illam vel minimum gloriemur, quis nisi insanus propter minimam particulam scientiæ, & quidem majori ex parte incertiæ, & divinatoriæ duntaxat, gloriari præsumet? an non verè illud Poëtæ hîc locum habebit: *Si totum nihil est, quàm nihil est minimum!*

V. Secundò eum perpendere jubeat, quid sit scientia, nempe lumen intellectûs, de quo S. Jacobus c. 1. locutus est dicens: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum?* quis autem non stultum diceret populum illum, qui gloriaretur, aut alteri se præferret, quòd solem plùs, aut diutiùs sibi, quàm alijs lucentem habeat? aut casam rusticanam rimas undique agentem, illustriorem diceret, digniorémque, eò quòd propter easdem rimas plùs lucis, quàm aula regia admitteret? atqui idem faceret, qui propter lumen scientiæ à DEO sibi communicatum se efferret, & alijs meliorem judicaret.

VI. Tertio illi ostendat, quod scientia sit Instrumentum ipsi à DEO datum, quo suam & aliorum salutem procuret; sicut ergo non ille opifex laudatur aut magni æstimatur, qui bona aut argento ornata instrumenta habet, sed qui iisdem benè uti novit opera artis suæ faciendæ; ita nec ille magni facendus est, qui magnam & variam scientiam habet, sed qui eandem adhibet ad finem, propter quem illi data est, consequendum. Hinc meritò pius Ascensius I. de imit. c. 2. dixit; *Noli extolli de ulla arte scientia, sed potius time de data tibi notitia. Quis plius est melius scis, tantò gravius inde iudicaberis nisi sanctius vixeris.*

VII. Quarto illi demonstrat, quod scientia sit doctrina, quam velut cibum animæ nostræ offeramus, sicque eam in perfectione & virtutibus crescere faciamus; quis autem non insipiens diceretur, si gloriarietur, se penum optimis, delicatissimis, rarissimisque cibis instructam habere, & tamen nunquam eorum solum gustaret, sicque famelicus & macilentus maneret? Pulchrè sanè & accommodatè hanc stultitiam Joannes Ximemus Coadjutor è Societate JESU Visitatori, aliisque doctissimis viris declaravit, dum in villa, ad quam recreationis causâ secesserant, convocationi super mensam iussus, inter alia sic peroravit. Cùm nuper in agro ambularem, occurrit mihi currus hordeo oneratus, quem duo muli in speciem fortissimis robusti trahebant, sed in luto ita hæsitabant, ut progredi amplius non potuerint, donec me societas iuventibus, & Auriga impellente emergerunt. Quod facto cùm ego interrogarem, cur Muli tam grande currum extrahere è luto non potuerint? respondit Auriga

Auriga, causam esse, quòd macilenti nimis, & debiles sint; cùmque ego iterum subijcerem, cur adeò macri sint, cùm tamen currum integrum hordeo onustum vehant? respondit ille, vehere quidem illos hordeum, sed non propterea hoc illis in pabulum offerri. Hoc responso audito, occurrit mihi, quòd idem etiam aliquibus viris doctissimis eveniat, utpote qui & ipsi caput plurimis saluberrimis doctrinis refertum circumferunt, sed tamen interea in spiritu macilenti existunt, quia doctrinas tales non applicant sibi. Quæ quidem omnia cum tanta Spiritûs vehementia dixit, ut similitudo, quæ ab initio videbatur ridicula, post applicationem factam fletum excitârit.

§. II.

Tentatio II. ob Eloquentiam.

VIII. **C**hrystostomus Orator eloquentissimus, dum passim Populum ad audiendum Verbum Divinum ad se confluere advertit, & præterea conciones suas tum voce prolatas, tum typo commissas, mirè ubique deprædicari audit, non mediocres inde stimulos sentit, ad altiùs de se sentiendum, vanèque sibi in tanta laude & gloria complacendum. Quæritur, quomodo hos stimulos reprimere possit, ac debeat?

Responso.

IX. Primò sibi in memoriam revocet saluberrimam simul, & verissimam S. Pauli I. Cor. 3. sententiam: *Ego plantavi, Apollo rigavit, DEVS autem incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat DEVS.*

Cum ergo labores proximi causâ suscepti nihil aliud sint, quàm plantatio & rigatio, hæc autem ex se non efficiunt, id est, nihil efficere queant, nisi DEUS gratiam efficacem conferat audientibus ad executioni mandandam doctrinam in concione acceptam, facile apparet, nullum Concionatorem, etsi esset omnium hominum facundissimus, ullam habere superbiæ sèque super alios extollendi causam.

X. Secundò aliam quoque ejusdem D. Apostoli non minùs salubrem, veràmque sententiam 1. Cor. 13. prolatam in memoriam revocet: *Si linguam humanam non habeam, factus sum velut aes sonans, & cymbalum sonans.* In qua sententia duo offert media ad reprehendum superbiæ stimulum non parùm idonea. Quorum primum est, quòd, sicut sonus tubæ & cymbali non ipsis, utpote quæ ex se sonum edere non possunt, sed instanti, aut moventi adscribendus est, & verba, quæ Concionator profert, non ipsi, sed puro instrumento, sed DEO tanquam principali causæ adscribi, atque adedò illud Davidis ps. 113. utique debeat: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Alterum est, quòd sicut Cymbalum, dum ad elevationem pulsatur, omnes autem præteritosque præsentibus ad pectus pulsandum, & varios virtutum actus eliciendos movet, nec tamen quisquam propterea illud laude dignum judicat, ita nec Concionator fructum, quem facit suis concionibus, adscribere debeat, ut qui excitet duntaxat Auditorem ad varios actus virtutum.

XI. Tertiò eidem narret, quid S. Dorotheus Discipulo suo Dositheo querenti, quòd perpetuò incideret

ad vanam gloriam ex officio Infirmarij tam bene administrato capiendam, responderit, admonens, ut, ubi se à tali tentatione titillari adverterit, mox sibi dicat: Mi Dosithee, tu quidem bonus es Infirmarius, non tamen propterea bonus Religiosus. Idem ergo & sibi dicat Concionator, & facillè omnem vanæ gloriæ impetum reprimet. *Certè adveniente die judicij, non queretur à nobis, quid legimus, sed quid fecimus: nec quàm bene diximus, sed quàm religiosè vivimus,* inquit rectè Thomas Kemp, l. 1. c. 3.

XII. Quartò ostendat illi, quòd, etiamsi ab omnibus hominibus, qui fuerunt, sunt, & erunt, plenis buccis summè deprædicaretur, nec hilo tamen melior esset, quàm quivis minimus Rusticus aut Mendicus, qui omni ejusmodi laude caret; cùm, teste David ps. 44. Omnis gloria Filix Regis ab intus sit; omnis autem Eloquentia, aliàque similia dona extrinseca, id est, nullam per se bonitatem conducentem ad finem supernaturalem habentia sint, atque aded nec laudem propriè aut æstimationem habeant, nisi per intentionem bonam ad finem supernaturalem ordinentur, sicque & ipsa bonitatem ab ipso accipiant.

§. III.

Tentatio III. ob pulchritudinem Corporis.

XIII. **S**usanna Nobilis Domicella eximiâ corporis pulchritudine prædita, advertens, formæ suæ elegantiam raram non tantùm passim ab omnibus deprædicari, sed ob eandem etiam se à quamplurimis in conjugem expeti, confitetur, se sæpius gravissimas superbix tentationes hac de causa passam fuisse, &

I §

etiam-

etiamnum pati. Quæritur, quomodo contra tentationes sit armanda?

Responsio.

XIV. Primò jubeat eam considerare, quid sit corpus illud pulchrum, quod tantopere laudatur, & quam miratur, quid item fuerit, & futurum sit, nimirum teste S. Bernardo, fuerit olim sperma foetidum, de quo fit vas stercoreum (seu ut alij dixerunt, simus sine ve coopertus) & futurum sit esca vermium; an item æquum & rationale sit, de ullo ex his objectis gloriari, & superbire. Id quod sapienter quidam Rex aliquis suis Aulicis declaravit, dum Jacobus Bidermannus testatur, vas testaceum de foetidissimo stercore repleti, & supra illud Virginis elegantissimè vestitæ collocari jussit; de verò præsentibus Aulicis, quid de ea quisque tiret, edicere præcepit; cùmque omnes illam laudibus extollerent, nec satiari ejus aspectu tandem vestes removeri, & latentem sub illis ostendi voluit, simulque dixit: Ecce, hoc est cherrimum illud objectum, quod tantopere castis, & admirati fuistis. Certè hæc consideratio efficax est, ut Matrona quædam ob suam multum superbiens mox omnem fastum fuerit, ubi inter lavandas manus verba ista: Hæc nus erunt olim esca vermium: perpendit, ut à fessario jussa fuerat. Sed & Monachus quidam sano mulieris cujusdam formosæ conspectæ amoris census, facilè hunc extinxit, ubi ad mortuæ cadaver cessit, illudque tantopere deformatum vidit.

XV. Secundò eum considerare jubeat, quid

pulchritudo, de qua gloriatur; nempe cutis, color,
 figura, sanguis; quis autem horum ullum gloriâ, &
 speciali laude dignum putet; unde meritò Domitiana
 Imperator amico cuiusdam scribens, scias, inquit,
 nec gratius quidquam decore, nec brevius esse;
 quamvis, etiamsi durable, perpetuumque hoc natu-
 ram, de donum esset, non intelligo, quòd tantopere expe-
 ctandum habeat iste non solidus, nec in ipso homine,
 sed solummodo superficie tenus fulgens decor, multaque fœda
 et ancontegens, & horrenda, lævissimaque cutis obtentu
 x his tribulans blandiens, & illudens. Sed & Aristoteles,
 enter quod Boet. l. 3. de consol. dixit, si homines lynceis
 oculis uterentur, & obstantia visu penetrarent, non-
 ne introspectis visceribus illud Alcibiadis pulcherrimū
 corpus, turpissimum videbitur? igitur te pulchrum
 fieri; sub-
 iudiciumque infirmitas.

XVI. Tertio ostendat illi, quàm non solùm va-
 na, sed & noxia proximo sit pulchritudo, ut jam olim
 Salomon Eccl. 5. indicavit dicens: *Propter speciem
 mulieris multi perierunt, & ex hac concupiscentia quasi
 ignis exardescit; ita ut non immeritò aliqui faciem mu-
 lieris vultu Basilisci venenatiorem dicere ausi sint, nam
 Basiliscus non necat, si ipse videatur, sed tantum si ipse
 alios aspiciat, mulieris autem facies etiam ab alio con-
 specta interitum affert.* Unde tam sollicitè Salomon
 Eccles. 9. monet: *Virginem non aspicias, ne fortè scan-
 dalizeris in forma illius.* Hæc ipsa damna explicatiùs
 proponens Petrarcha dial. 2. Habes, inquit (per
 formam) velum oculis, laqueum pedibus, alis viscum,
 haud facillè seu vera discernere, seu virtutem sequi po-
 teris, seu in altum evolare animo; multos ad hone-
 sta

sta pergentes forma detinuit, detorsitque contraxit
in partem. Habes hostem domi, &, quod peius
delectabilem ac blandum. Habes raptorem quæ
ac temporis, perpetuūque tortorem: habes in
riam laboris, uberrimam discriminum causam,
menta libidinum, nec minorem quærendi odij,
amoris aditum. an non ergo majorem humiliandam
quàm superbiendi causam habeat, si advertat, formam
suam esse instrumentum, quo DEUS graviter ostendat
datur, proximo multum noceatur, & propria ipsius
salus in manifestum discrimen præcipitur.

XVII. Quartò eidem ostendat, si hæcenus
fecit pulchritudinem corporis, quæ tantorum ei
lorum causa fuit, tantamque ejus conservandæ
gessit, ut hominibus placeret, eorumque sibi amorem
conciliaret, quantò æquius sit, ut ad animæ pulchritudinem,
per quam DEO, Angelis, & hominibus placeat,
& ingentia sibi bona, eaque æterna procurare
rare queat, procurandam & conservandam omnem
studium, curamque convertat, ideòque sibi applicet
quod olim Diogenes formoso Adolescenti suavitatis
cens: *Quin operam das, Adolescens, ut corporis
res ad animam transferas. Semper ergo in memoria
memoria habeat verissimum Salomonis proverbium:
fallax gratia, & vana est pulchritudo; misericors
timens Dominum ipsa laudabitur.*

§. IV.

Tentatio IV. ob divitias.

XVIII. **H**omobonus Mercator, postquam in
meras divitias negotiando congregavit
paulatim prioris sui status ac paupertatis obliviscitur.

quibus olim jucundè & familiariter convivere
 consueverat, præ se despiciere incipit. Quæritur,
 quomodo juvandus, & contra hanc tentationem ar-
 mandus sit?

Responsio.

XIX. Primò illi demonstret, quàm vanè gloriatur
 propter tales divitias, utpote quarum non Dominus,
 sed Administrator duntaxat est, & dispensator, uti
 clarè S. Job. c. 1. insinuavit, dum omnibus divitijs
 suis ablatis dixit: *Dominus dedit, Dominus abstulit.*
 Quis autem non rideat, si Quæstor, aut Oeconomus,
 aut Thesaurarius ob divitias regias suæ curæ concre-
 ditas, de quibus severissimam olim rationem redde-
 re debet, supra alios extollere se vellet? cùm potiùs
 timendi, quàm superbiendi causam habeat, maximè
 si terribilem S. Jacobi sententiam c. 5. ponderare ve-
 lit: *Agite, nunc divites, plorate ululantes in miserijs*
vestris, quæ advenient vobis. Divitia vestra putrefacta
sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt, aurum
& argentum vestrum aruginavit, & arugo eorum in
testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras
sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis
diebus; tunc nempe quando dicetur: stulte, hæc no-
ste animam tuam repetent à te, & quæ parasti, cujus
erunt? tunc enim verificabitur, quod Eccl. 41. præ-
dicatur: O mors, quàm amara est memoria tua homi-
ni pacem habenti in substantijs suis!

XX. Secundò eidem ostendat, quàm manifesto in
 periculo versetur salutis suæ amittendæ juxta ipsius
 Servatoris testimonium Matt. 19. dicentis: *Amen*
dico vobis, quia dives difficilè intrabit in regnum celo-
rum.

rum. Et iterum dico vobis : *facilius est, Caelum per foramen acūs transire, quān divitem in regnum cælorum.* Quis non exhorreat ad ejusmodi veritatem ab ipso veritatis Authore prolatam ? quis effretus & superbiat propterea, quòd sibi magis, quān alia via ad felicitatem supremam difficilis sit facta ?

XXI. Tertio eidem in memoriam revocet non minus horrendam D. Pauli 1. Tim. 6. sententiam : *divites volunt fieri, incidunt in tentationes & laqueos Diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, mergunt homines in interitum, & perditionem.* Quis autem gloriatur, se laqueum in collo habere, proximè suspendendus sit ? aut quis non miseramur cat aviculam, quæ in laqueos Aucupis incidit manifestò vitæ amittendæ periculo ? quantò magis ergo causam gloriandi habebit, qui in laqueum Diaboli, & per hunc etiam in periculum mortis æternæ incidisse se advertit.

XXII. Quarto illi saluberrimam S. Hieronymi 12. de Verbis Dom. sententiam proponat sic loquentis : *Quid prodest arca pecunijs plena, si inanis sit conscientia ? bona vis habere, & tu bonus esse non vis. Erubescere debes de bonis tuis, si domus plena bonorum, malum habet Dominum.* Quid prodest divitijs, si non habet, si DEVM, qui omnia dedit, non habet ? Hinc merito S. Bernardus in s. de sex. ait : *Fratres, si divitias amatis, veras divitias amate : Sola divitias virtutes sunt, quæ nos virtutibus divites efficiunt ; de his tamen que Servator ipse Matt. 6. dixit : Thesaurizate vobis thesauros in cælo, ubi neque arugo, neque tinea demittitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur.* Hinc & S. Paulus 1. Tim. 6. Timotheum monens, dicitur

ait, *præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in DEO vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum, bene agere, divitiis fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, hoæsurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam.*

§. V.

Tentatio V. ob Honores & Dignitates.

XXIII. **H**onorius Religiosus in discordia Electorum contra spem omnem & expectationem in Abbatem electus, mox factò suo confirmare incipit commune proverbium, quo dicitur: *Honores mutant mores, sed rarò in meliores; nam & gravitatem extraordinariam assumit, & supercilia obdelatum honorem erigens, subditos suos omnes depicit: despoticèque tractat. Quæritur, quomodo contra hanc tentationem armandus sit?*

Responsio.

XXIV. Primò illi ostendat, quis sit verus Honor, nimirum ille, qui ex virtute oritur, uti præclare S. Chrysostomus indicavit dicens: *Honor verus virtus animi est; hic honor nec à Cesaribus præstat, nec adulatione conquiritur, nec pecuniâ preparatur, nihil fucati in se habet, nihil simulati, nihil occulti, hujus honoris successor est nullus, nullus accusator, nullus ingratus. Cui consentiens S. Bernardus in Cant. Virtus, inquit, Mater gloria est; sola enim est, cui gloria debetur, & securè impenditur. Quæ autem est sue virtute gloria, profectò indebitè venit, properè affectatur, periculose captatur. Hinc Romani olim duo*
Tem-

Templa, unum Honori, alterum Virtuti ædificabatur, sed ita, ut nulli ad Honoris templum pateret accessus, qui non per virtutis templum transisset, significat per hoc volentes, quòd solus ille verus honor certus sit, qui per virtutem comparatur.

XXV. Secundò eidem ostendat, honorem, qui illi exhibetur, non propter ipsum, sed propter DEUM exhiberi, ut aliquando bene Agaso quidam ostendit dum Mulo splendidè ornato, & Ifidis Deæ statua in publica processione portanti, ac, quòd populus coram se flectentem cerneret, sese erigenti latus perfodit dicens: *Non tibi, sed Ifidi*, scilicet honore exhibetur. Id quod bene agnoscens Carolus Magnus, qui, cùm Saxones, aliique finitimi populi pedes illius prociderent, séque obsequio illius dederent, illis in brachia acceptis dixit: *Nolo, mihi servire, sed DEO*; ut adèd meritò quivis superior cum Propheta ps. 113. dicere debeat: *Nomen tuum, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*.

XXVI. Tertiò eidem ostendat, non hoc quòd alios dignitatis altitudine superet, etiam præstimum esse, uti præclarè Seneca in epist. 48. cavet dicens: *Nemo eorum, quos divitiæ, honores in altiori fastigio ponunt, magnus est. Quare ergo magnus videtur? cum basi sua illum metiris. Minus pumilio, etsi in monte constiterit: Colossus magnam dinem servabit, etiamsi in puteo constiterit.* Hoc nobis boramus errore, quòd neminem æstimamus ex corpore. Cùm verò velis æstimationem hominis inire, & scire qualis sit, nudum inspice, ponat matrimonium, honores, & alia fortuna mendacia, corpus suum exuat, & animum intuere, qualis sit, quantusve, alieno, ad præ-

magnus. Christus Luc. 10. Apostolis dixit: Nolite gaudere, quia Spiritus subjiciuntur vobis; gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in caelis. Et iterum Luc. 9. cum intrasset cogitatio in eos, quis eorum major esset, apprehendit Puerum, & statuit illum juxta se dicens: Qui minor est inter vos omnes, hic major est.

XXVII. Quartò jubeat illum bene considerare horrendam Salomonis Sap. 6. Sententiam: Judicium durissimum his, qui presunt, fiet; exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur; fortioribus namque fortior instat cruciatio. Unde Urbanus VIII. quoties amiculum è subtili tela induebat, alto pectore ingeminans dicebat: Quis crederet, sub tam levi sindone tantum ponderis delitescere! & Antiganus Rex in Regem adscitus, antequam diadema capiti imponeret, ô nobilem magis, aiebat, quam felicem pannum! quem si quis penitus cognoscat, quam multis sollicitudinibus, periculis, & miserijs sit refertus, ne humi quidem jacentem tollere vellet. Hinc meritò Isidorus l. 3. de summo bono c. 48. dixit: Omne, quod supereminet, plus mœroribus afficitur, quam honoribus gaudet, quanto quisque curis mundi majoribus occupatur, tanto facilius vitijs premittur; si enim vix animus valet peccata devitare quietus, quanto minus occupatione seculari devinctus?

§. VI.

Tentatio VI. Ob vestium luxum.

XXVIII. **R**osina Nobilis Matrona singularem delectationem sentit in vestibus novis & pretiosis comparandis, ideòque undique congerit media

K

dia

dia ad eiusmodi vestes conficiendas necessaria; quia
 men scrupulus ei, & timor peccati quoad hoc factum
 injectus est, quærit confessarium, quomodo hæc
 parte se gerere debeat, quæritur, quomodo eidem
 respondendum sit?

Responsio.

XXIX. Primò illi significet, quantam injuriam
 faciat Artifici, qui ornatum adjicit Imagini ab ipso
 factæ; majorem verò ipsam facere DEO, dum animum
 suæ ad imaginem DEI factæ pretium ab extrinsecis
 ornamentis conquirere studet, uti præclare advertit
 Boëthius, dum dixit: *Alia quidem suis bonis contenti
 sunt, vos autem mente Deo conformes à rebus inferioribus
 excellentis natura ornamenta captatis. Nec intelligitis
 quantam Conditori vestro faciatis injuriam. Ille quod
 humanum terrenis opibus prestare voluit, vos dignitate
 vestram infra infima quaque detruditis.*

XXX. Secundò eidem ostendat quòd impossibile
 sit ab extrinsecis istis ornamentis laudari, namque
 eodem Boëthio, si quid ex appositis luceat, ipsa
 dem, quæ apposita sunt, laudantur; illud verò
 etiam atque velatum in sua nihilominus sceditate
 durat. Adde; quòd hæc ipsa vestium ornamenta
 se satis vilia sint, & indigna, ut ex ijs laus & gloria
 retur, si origo & substantia prima, ex qua conficiuntur
 spectetur, quemadmodum bene germanicus Poëta
 dicavit, dum cecinit,

I.

Was ist das gulden Stuck /
 Von Gold Zier und Geschmuck?

Gold ist nur rothe Erd /
Die Erd ist nit vil werth.

2.

Was ist das roth Gewand /
Das Purpur wird genannt ?
Von Schnecken auß dem Meer
Kombt aller Purpur her.

3.

Was ist der seyden Pracht /
Den man so schätzt und acht ?
Es haben Würm gemacht /
Den ganken Seyden Pracht.

4.

Was ist dann / was uns ziert /
Was sovil Seeln verführt ?
Erd Würm / Rott / Schnecken-Blut
Ist das uns zieren thut.

XXXI. Tertio eidem significet, quid S. Gregorius de vestium superfluo ornatu scriptum reliquerit, dum dixit: *Pro sola inani gloria vestimentum pretiosius queritur, uti res ipsa testatur; quia nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, ubi ab alijs non possit videri.* Et teste S. Bernardo, *vanum cor vanitatis notitiam ingerit corporis. Et exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est, mollia indumenta animi molliem indicant.* Quis autem nolit iudiciis criminis carere coram Iudice compariturus?

XXXII. Quarto pariter illi significet, quid S. Hieronymus de hac materia duxerit nempe quod si vit aut mulier se ornaverit, & vultus hominum ad se provocaverit, etsi nullum inde sequatur damnum, iudicium

K 2

cium

cium tamen patietur æternum, quia venenum æternum
 si fuisset, qui biberet. Quis autem venenatum
 tum non horreat? Hinc Joannes Junior refert in
 Ex. dist. 9. ex. 49. quòd cum mulier quædam peti-
 à DEO sibi revelari, quòd in mulieribus maxime
 testaretur, rapta in Spiritu viderit comitissam gra-
 mē cruciatam propter nimium ornatum in vestibus
 per quē aiebat ipsa, sui pejor, quā ignis inferna-
 nam hic non nisi peccatores urit, sed ornatus
 Sanctos & justos, non conjunctos & junctos con-
 pfit. Addidit postea: vanus ornatus est fax infla-
 mans omnem ignem peccati, & proditor vendens
 tradens castra DEI Dæmonibus, & est imago da-
 nationis æternæ. Imò idem Junior in Scala cœli
 rat, quòd Sanctus quidam in ecstasi viderit cœlum
 pertum, & ante januam illius stantes duos terribiles
 Dracones, qui rete expanderint, ne homines intrare
 possent in cœlum, cumque quæreret vir Sanctus,
 hoc rete & Dracones portenderent, intellexit, ut
 Draconem esse immunditiam, alterum vanam gloriam
 rete verò lascivum & vanum ornatum vestrum,
 quem plures damnentur, quā sint Dæmones in
 ferno.

XXXIII. Quinto denique illi significet, si
 topere ornatus corporis illi placet, quantò magis
 natum animæ quærere & amare debeat, de quo
 Augustinus dixit: *Verus ornatus Christianorum
 mores sunt.* Hinc David Ps. 44. dixit: *omnis gloria
 Regis ab intus.* Qui quidem ornatus raro
 corporis superfluo ornatu subsistit, teste S. Ambrosio
 dicente: *neglecta corporis cura plius placet, & hoc
 quod nos non ornamus, ornatus est.* Econtra

quod unum perdit, quo se corporaliter ornare quarit. Si ergo uterque ornatus simul subsistere vix potest, an non æquius est animam velut Dominam, quàm corpus velut Ancillam splendide ornari maximè cum ornatus animæ sine culpa, imò cum magna laude, merito, & præmio quæri possit?

CAPUT II.

DE TENTATIONIBUS CIRCA
AVARITIAM.

XXXIV. **T**iburtius dives Senecio, etsi quotidie mortem expectare deberet, ad eam tamen tenax est, ut nec necessaria quidem alimenta & medicamenta corpori suo curando adhibere ausit; assiduis præterea angoribus & sollicitudinibus excruciat, ne famem & inopiam aliquando pati cogatur, idèoque magis ac magis in dies opes suas augere, & multiplicare studet. Quæritur, quomodo contra hanc tentationem sit armandus?

Responsio.

XXXV. Inprimis ei considerationem mortis jam jamque imminentis suadeat, vitæque incertitudinem, de qua rectè S. Gregorius ait: *Longa nostra desideria increpat brevis vita. Incassum multa pro vitæ portantur, cum propè est, quò pergitur.* Idcirco S. Hieronymus faciliter, ait, *despicit omnia, qui semper cogitat, se esse moriturum;* quia brevi itineri non est longum viaticum conquirendum. Certè S. Augustinus in l. de consiliis affirmavit, avaritiæ morbum

bum nunquam melius compesci, quam cum diem
mortis quis sine oblivione meditatur.

XXXVI. Secundò eidem ostendat, quanta dan-
na & incommoda ex avaritia sequantur, quæ quidem
breviter S. Augustinus de lib. arbitrio indicavit
cens: *Cum Avaritia alicui dominatur, subjectus ma-
lis omnibus demonstratur, quia de avaritia mala
omnia, & peccatorum omnium Spina oriuntur.*
consentiens Innocentius de vilit. cond. hum. A-
vus, inquit, *nec patientibus compatitur, nec misericordiam
subvenit, vel miseretur, sed offendit Deum, offendit
Proximum, offendit seipsum; nam Deo detinetur
bita, Proximo denegat necessaria, sibi subtrahit
portuna: Deo ingratus, Proximo impius, sibi in-
delis.*

XXXVII. Tertiò eidem ostendat, quam
guum fructum ipse habeat si divitiis, cum, ut optime
advertit S. Hieronymus in quod. serm. *avarus in
lojalind sis, quam Bursa Principum, Cellarium
tronum, Rixa Parentum, Sibilus hominum.*
S. Gregorius ait, hinc ardeat æstu concupiscentiæ,
multiplici cura custodiæ, & postmodum arsurus
igne gehennæ. Si potentiolem videt, timet rap-
rem: si inferiolem, timet furem: infelix tanta
titur, quanta pati timet. Quæ omnia confirmat
S. Bernardus in quod. serm. *Divitiarum, inquit,
amor insatiabilis longè amplius torquet animam, quam
refrigeret usu suo, quarum acquisitio quidem labor
possessio timoris, amissio plena doloris invenitur.*

XXXVIII. Quartò illi modum avaritiæ extirpa-
dæ à S. Prospero l. 2. de vit. cont. c. 16. assignat
ostendat: *Quem possidendi delectat ambitio, Deum*

qui possidet omnia, qua creavit, expedita mente possideat, & in eo habeat, quaecunque in eo sancte desiderat. Sed quoniam nemo possidet Deum, nisi qui possidetur à Deo, sit ipse primitus possessio, & efficietur ejus Deus possessor & portio. Et quid potest esse felicitas eo, cui efficitur conditor census, & hereditas ejus dignatur esse ipsa divinitas? Quid ultra querit, cui omnia suis conditor sit? aut quid ei sufficit, cui ipse non sufficit? Quod ipsum etiam confirmans S. Augustinus l. 5. in Pl. 30. *Avare, ait, an parum tibi est, si te impleat ipse Deus? Deus si ad te veniat sine auro & argento, non vis illum? quid ergo de his, qua Deus fecit, sufficiet tibi, cui Deus ipse non sufficit?*

XXXIX. Quintò jubeat meminisse, quòd melius sit modicum justo super divitias peccatorum multas: quòd non sit inopia timentibus eum: quòd magnus sit questus pietas cum sufficientia: quòd optimæ literæ censuales sint ista Christi verba Matth. 6. *Querite primum Regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Si enim volucres cæli, pisces maris, bestias terræ tam liberaliter nutrit, quòd magis hominem, propter quem illa omnia creavit, quèmq; summo sanguinis sui pretio redemit, Servum, Amicum, Filium, Sponsam perire non sinet, sed omnia ad victum necessaria, prout ipsi utile judicaverit, providebit.

XL. Sextò pariter illi significet, quàm graviter Deus hoc vitium detestetur, utpote quod est Idololum servitus; quid artem Idololatriæ Deo magis esse potest injuriosum & invisum, per quam ipsa quasi

Divinitas eripitur, dum Mammona pro Deo eripitur, & habetur; ut merito dixerit Ecclesiasticus de Avaro nihil esse Scelestius, & S. Paulus ad Eph. scribens dixerit; *Avaritia nec nominetur in vobis, sed decet Sanctos.*

CAPUT III.
DE TENTATIONIBUS CIRCA
INVIDIAM.

XLI. **P**rotasius Aulicus advertens alios passim se à Principe amari, ditari, extolli, gratia Invidiæ stimulis agitari se sentit, atque ad varias & modos, quibus hanc ipsis gratiam & fortunam eripere possit, excogitandas. Quæritur, quomodo contra hos stimulos muniendus sit?

Responsio.

XLII. Primò illi turpitudinem hujus vitij ostendat, utpote quod præ alijs hominem Diabolo militem efficit, cujus invidiâ mors in mundum intrat, nam, ut S. Cyprianus ho. 43. ad Antioch. dicit, ille *Angelicâ Majestate subnixus, ille DEO acceptus charus, postquam hominem ad imaginem DEI factum conspexit, in zelum molevolo livore prorupit, non pro alterum dejiciens instinctu zeli, quàm ipse zelo ante se habet: captivus antè, quàm capiens, perditur antè, quàm perdens: dum stimulante livore bonam gratiam data immortalitatis eripit, ipse quoque quod prius fuerat, amisit: Imò, S. Chrysostomus in no teste, invidus ipso Diabolo est magis Diabolo*

nam Sathan invidet quidem hominibus, sed socio nemini; invidus verò homo cùm sit, etiam hominibus invidet.

XLIII. Secundò eidem ostendat gravitatem hujus vitij quam quidem breviter & bene S. Gregorius l. 5. mor. depinxit dicens: *Quamvis per omne vitium, quod perpetratur, humano cordi virus antiqui hostis infunditur, in hoc tamen nequitia sua tota viscera commovit serpens, & imprimenda malitia pestem vomit.* Quod confirmans S. Cyprianus 5. de zelo & liv. *Invidia, inquit, est radix malorum omnium, fons cladum, Seminarium delictorum.* Id colligi potest ex cæde Caini, venditione Josephi, persecutione Davidis à Saule facta, morte Christi, & perditione totius generis humani; Si ergo Parentis nostri Occisorem in domum nostram non admitteremus, vel certè ibi latentem totis viribus extraheremus, ac, si liceret, occideremus; an non multò magis invidiam ex corde pellere oportebit, quæ utrumque Parentem nostrum, Christum & Adamum occidit?

XLIV. Tertiò ostendat illi difficultatem curationis hujus vitij; quam bene S. Basilius orat. de liv. indicavit dicens: *Invidia tam fadum malum est, ut invidus ipse prodero se non audeat. Simulat propterea gaudium, & tacitè secum rumpitur. Ob quam causam nec medium, nec medicinam, mali sui facile invenit.* perinde ferè ut oculi difficulter curantur, quia teneri sunt, & reconditi. Quod ipsum etiam Cassianus coll. 18. c. 17. confirmans, usque adeò incurabilis, inquit, est ista pernicies, ut blandimentis exasperetur, infletur obsequiis, muneribus irretetur, quia, ut Salomon ait, nihil sustinet zelus. Unde idem Author de hoc vitio illud Jeremiæ vaticinium intelligi

telligi posse arbitratur: *Ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio, & mordebunt vos.*

XLV. Quartò eidem ostendat Stultitiam huius vitij utpote per quod frustra fatigat se invidus in fructum quem intendit, obtinendo; cum rem illam, ob quam invidet, non modò per invidiam non eripiat, sed potius graviter tam quoad corpus, quam quoad animam noceat, ut rectè S. Chrysostomus sup. Matt. advertit, dicens: *O invidia, que semper sibi inimica est, nam qui invidet, sibi quidem ignominiam facit; illi autem, cui invidet, gloriam parit.* &, ut S. Gregorius ait, quò alij ad meliora properant, eò ipso deterius ruunt ac pretereantantos habet justa pœna tortores, quam eos invidiosus habet laudatores.

XLVI. Quintò Suadeat illi, ut ad cœlestia bonum anhelet; sic enim facilè omnem invidiam ex animo proscripturum, uti S. Gregorius l. 5. mor. c. 32. præcipit ostendit dicens: *Qui livoris peste carere desiderat, illius hereditatem diligit, quam cohæredum numerus non gustat, que & omnibus una est, & singulis tota, tanto largior esse ostenditur, quanto ab hac participantium multitudo dilatur.*

XLVII. Sextò ostendat illi modum, quo ipse quoque se participem facere possit illorum bonorum, quem alteri invidet; quem modum breviter S. Augustinus sup. Jo. indicavit dicens: *Tolle invidiam, & tuum est, quod habeo: tollam invidiam, & meum est, quod habes.* Talis nempe dicere potest cum Davide Pl. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.*

CAPUT IV.

DE TENTATIONIBVS CIRCA
GVLAM.

XLVIII. **T**heophilus Religiosus Juvenis fatetur, multas quidem se tentationes pati, sed nullam sibi molestiorem accidere, quàm Gulæ tentationem, eò quòd audièrit, nullum vitium adeò Religiosum dedecere & probrosum illi esse, quàm istud, teste Cassiano coll. 13. dicente: *Interioris hominis castitas hujus virtutis consummatione discernitur; nunquam enim robustioribus amulis colluctari posse confidas eum, quem in leviori conflictu conspexeris ab inferioribus, parvisque superari.* Quæritur, quomodo contra hanc tentationem sit armandus?

Responsio.

XLIX. Primò jubeat illum sæpe perpendere, quàm bestialis, vana, brevis, corporique ac animæ nociva sit voluptas, quæ ex cibis percipitur, ac proin hortetur, ut cum Seneca dicat: *Ad majora sum genitus, quam ut mancipium corporis mei fiam.* Certè Petrarca judicavit, hoc vitium nullo modo efficacius, quàm gravi quâdam indignatione superari, cui etiam Aristoteles & Cicero sunt adstipulati.

LX. Secundò eidem suadeat, ut Spiritualium deliciarum sitim in se accendat, nam gustato Spiritu, desipit omnis caro; hinc S. Gregorius ait: *Gula per abstinentiam frangitur; sed abstinentiam ciborum corporalium habere non potest, qui mentem cibis Spiritualibus non replet; potenter enim corpus extenuat, qui amore cælestium*

lestium cor inflamat, quia, dum spiritualia desideria carnis valenter premit. Hoc certè medicum tam necessarium Cassiano est visum, ut dicere audeat: Nequaquam poterimus escarum presentium sperare voluptates, nisi mens contemplationi divina defixa, amore virtutum magis, & pulchritudine cœlestium delectetur.

LXI. Tertio illi suadeat, ut nihil extra tempus bibat, veledat? uti jam olim etiam Cassianus l. 5. c. 2. monuit dicens: *Monachus hanc imprimis sibi cautionem judicet, ut non potius quidquam, non esus, nullam libatione, ante stationem legitimam, communionis refectiois horam extra mensam percipere sibi permittere solus indulgeat.* Certè S. Philippus Nerius dicere solebat, neminem fore vitum spiritualem, qui extra tempus sæpe comedere consueverit.

LXII. Quarto ostendat ei gravitatem hujus vitii ex damnis, quæ ex ea colligi potest, quòd, ut S. Gregorius ait, ex uno gulæ vitio innumeræ vitiorum agmina ad conflictum animæ producantur. In specie tertio ea recensuit Innocentius dicens: *Gula Paradisum clausit, primogenituram Esau vendidit, pistorem Pharaonis suspendit, S. Joannem Baptistam decollavit, templum Ierosolymitanum per Nabuzardan Coquorum Principem cepit, & Jerusalem totam evertit.*

CAPUT V.

DE TENTATIONIBVS CIRCA EBRIETATEM.

LXIII. **A** Pronianus civis per assiduas compotationes adeò hepar suum accendit, ut continuè

sim se pati fateatur, & dum ob frequentem crapulam à Pastore suo graviter correptus, ad seriam emendationem stimuletur, candidè respondet, impossibilem sibi videri abstinentiam à Cerevisia, atque adeò propemodum desperare de emendatione. Quæritur, quomodo à tam gravi consuetudine abducendus, & contra hanc tentationem muniendus sit?

Responsio.

LXIV. Primò illi ostendat, quàm difficilis sit Victoria tentationis hujus juxta S. Augustinum dicentem: *Ebrietas est quasi Inferni puteus; quoscunque susceperit, fortiter tenet.* Cui contentiens S. Hieronymus, *facile, inquit, caremus alijs vitijs, hic hostis nobis inolusus est, quocunque pergimus, nobiscum portamus Inimicum.* Quò ergo difficilior est victoria, tanto magis sibi ad DEUM pro auxilio recurrendum noverit, ut rectè idem S. Augustinus s. 231. de temp. monet dicens: *Qui sunt ebriosi, cum adjutorio DEI de luto fecerit se excutiant, vel de cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus est poenitendi, festinent, quantum possunt, celeritate, DEO adjuvante consurgere, & totis animæ viribus cum Propheta supplicantes Domino dicant: eripe me de luto, ut non inbaream.*

LXV. Secundò perpendere eum jubeat, quàm turpe sit hoc vitium, utpote per quod ipsis brutis, quæ nullà vi adigi possunt, ut plùs, quàm necesse sit, bibant, fit deterior; quo motivo sanè permotus quondam Studiosus quidam fuit, teste Marchantio lect. 4. in sub. Sacerd. ad ebrietatem vitandam; cùm enim Parisiis domum proficiscens, in hospitiò ab hospite ad varios haustus in sanigatem uxoris, Filix, Ancillæ per-suasus

suasus esset, ideoque inebriatus, sequenti die gravissimos capitis dolores sensisset, accidit, ut in itinere ad fluvium perveniret, ibique jumentum suum ad bibendum invitaret, quod cum illud modicè fecisset, postea Studioso frustra per amorem Hospitæ, Filiorum, Ancillarum, ut plùs biberet, incitante, noluisse parere, quin etiam recalcitrando abnuisset, motus ille hoc jumentum exemplo dixit: Verè tu longe me prudentius es; si enim ego me heri perinde, ut non continuissem, hodie tam gravi capitis dolore, saucioque ariditate non laborarem; ideoque & sibi decem cepes ab immodico potu temperare statuit.

LXVI. Tertio eidem demonstrat, quàm modò turpe, sed etiam periculosum sit hoc vitium, quia ebrium sic finire, est æternum interire; neque enim, cum rationis incapax sit, per ullum medicum recuperare potest statum gratiæ; quis autem necesse quàm multis periculis per rixas, aut casus interiret, expositi sint ebrii, ut meritò Christus Luc. 21. te sollicitè monuerit: *Attendite vobis, ne forte crapula vestra graventur crapulâ & ebrietate, & supervenerit in vos repentina dies illa.*

LXVII. Quarto eidem ostendat, quàm noxium sit hoc vitium, uti sapienter Seneca ep. 81. advertens dicens: *Cogita, quas clades ediderit publica ebrietas. Hac acerrimas Gentes, bellicosissimâsque iradit. Hac multorum annorum pertinaci bello defensa manserunt, hac contumacissimos, & jugum recusantem in alienum egit arbitrium: hac invictos acie mero percussit.* Brevius verò S. Ambrosius l. 1. de Isaac. c. 2. diversa, inquit, singulis peccatoribus mala eveniunt temulentis omnia. Sed & S. Chrylostomus hom.

In Gen. id confirmans ait: *Vini largior usus infinitorum malorum causa est, ut adeò ebrietas unius hora hilarum insaniam longo temporis tadio penset, teste Seneca, sed nihil dicam de jactura sanitatis, divitiarum, honoris, famæ, castitatis, ut meritò S. Augustinus c. 231. dixerit: Ebrietas flagitiorum omnium Mater, omnis luxuria soror, naufragium castitatis est.*

LXVIII. Quintò eidem suadeat, ut, sicut olim S. Augustino impossibilem luxuriæ fugam sibi esse persuadenti, continentia cum pueris & puellis apparuit, & subridens dixit: *Potuerunt isti, & ista, & tu non poteris?* ita ipse infinitorum hominum facillimè potu abstinentium greges menti objiciat, indèque colligat, non adeò difficile esse debere, quod tam multi sine speciali difficultate præstant; maximè cum divinum auxilium sibi per unam, alteramve generosam abstinentiam in honorem sitientis in cruce Christi exercitam conciliârit, pœnamque aliquam propter transgressiones propositi factas ipse sibi imposuerit.

CAPUT VI.

DE TENTATIONIBUS CIRCA
LUXURIAM.

LXIX. **M**Agdalena mulier formosa à proco quodam seducta, postquam semel carnis delicias gustare cœpit, adeò ab iisdem inescata est, ut passim se in omnis generis libidinem præcipitaret, & obvio cuivis prostitueret; Advertens tamen denique periculum salutis, in quo versatur, miserum statum suum Confessario aperit, ab eoque remedium,

dium, quo carnis tentationes superare possit, agnari petit. Quæritur, qualia ejusmodi remedia subministrari debeant?

Responsio.

LXX. Primò ei præ omnibus alijs medijs orationem suadeat, nam de hoc vitio præcipuè intelligitur test illud Christi dictum: *Hoc genus demoniorum ejicitur, nisi per orationem & jejunium*; uti ipse et Salomon agnovit Sap. 8. dicens: *Et ut scivi, quod aliter non possem esse continens, nisi DEUS det, et Dominum, & deprecatus sum.* Et merito; quia enim militiæ Dux, cui castrum aliquod commissum est, videns illud ab hostibus, quibus imparens agnoscit, obsidione cingendum, mox ad castrum vicinum literas mittit, & auxilium petit; ita idem simili hoc casu agendum dicendumque cum S. Augustino l. 10. confess. c. 19. *O! amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, charitas DEVS accende me! continentiam jubes; da, quod jubes, jube, quod vis.*

LXXI. Secundò non minori efficaciâ ei fugam occasionum & tentationum suadeat, & Josephum Ægyptiacum imitari suadeat, qui, ut impudicam Dominam evadere posset, pallium, quo apprehensus fuerat, reliquit, & fugit. Quod medium etiam S. Augustinus his verbis suavit: *Contra libidinis appetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Non tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere*; nam ut rectè Origenes hom. 1. dixit, *ista fuga est, quæ habet salutem; ista fuga virtutis est: ista fuga beatitudinem confert.* Unde etiam majè Poëta quidam cecinit.

Si cedit, cedit: si stas, Venus improba lædit:

Cypria damna fugas, si sua tela fugis.

LXX. Tertio DEI præsentiam ut perpetuo ob oculos habeat, serio commendet; hujus enim mediæ singularem efficaciam S. Ambrosius in c. 10. Matthæ sequentibus verbis describit: *Detur mihi captus adulterina cupiditatis intemperantissimo astu; qui nolit renunciare carnis suæ appetitui, incuriosus fustitia, tamen sollicitus famæ, erubescens testimonium erroris, qui ipsum non erubescit errorem. Si quem forte spectatorem novit facinoris sui, verecundia sequestrat intemperantiam, & pudore inceptum scelus deserit: quanto magis si DEVM Inspectorem cogitavit, abstinebit.* Certè S. Basilius in qq. fusè disp. 20. de pugna adversus hoc vitium discurrens, *hæc omnia ei facilia sunt, qui DEVM semper præsentem aspiciit; uti S. Ephrem exemplo suo ostendit, dum mulierem ad scelus sollicitantem hoc præcipue medio à concepto proposito abduxit.*

LXXI. Quarto Sacramentorum usum præcipue SS. Eucharistiæ singulariter ei commendet, nam, ut S. Bernardus dixit, *Duo hoc Sacramentum operatur in nobis, ut & sensum minuat in minimis, & in gravioribus tollat omnino consensum.* Certè expertus hoc est civis quidam Ferrariensis, qui ante hunc usum perpetuis tentationibus vexabatur, postea verò, ubi frequentius confiteri, & communicare ex consilio Confessarij sui cœpit, adeo extinctos omnes carnis stimulos sensit, ut dixerit: *O si citius in talem Confessarium incidissem, qui medium hoc mihi suassisset, quam multis à peccatis, & tentationibus liber extitissem!*

LXXII. Quintò ad exemplum S. Bernardi sibi proponat, ut sibi proponat ad honorem SS. Trinitatis saltem die abstinere à tali peccato; dein ubi victoriam retulerit, alterum diem ad honorem Christi Crucifixi, tertium ad honorem Christi Evangelistici, quartum ad B. Virginis, S. Angeli Custodis SS. Patronorum &c. adijciat; certè memor S. Bernardus hoc medio gravissimum & libidinosum Peccatorem à mala consuetudine sic abduxerit, postquam non nisi triduo abstinuisset, aperit se nullam ampliùs difficultatem in carnis tentationibus superandis sentire.

CAPUT VII.

DE TENTATIONIBUS CIRCA
IRACUNDIAM.

LXXIII. Sapientius Nobilis ad eò ad iram pronus, ut non modò ob levissimam quamvis fam in liberos & alios domesticos graviter excusat, eosque verbis contumeliosis, & immodicis verbis castiget; sed etiam ab Externis vel minimè offensus, mox in sævam iram prorumpat, & vindictam diu, noctùque meditetur; quam proin infirmitatem suam cum intimo doloris sensu agnoscens, Confessio aperit, ab eòque contra ejusmodi gravem tentationem & Consuetudinem armari humiliter precatur. Quæritur, quomodo id præstare debeat Confessarius?

Responsio.

LXXIV. Primò eidem dilationem iræ suadet, ut olim Athenodorus Regi cupiam suaserat, ut

habetum prius, quàm ad iram commotus quidpiam
 rineret, recitaret; & verò etiam Gregorius l. 5. mor.
 33. præscripserat dicens: *Quoties ira animum in va-*
mentem edoma, vince teipsum, differ tempus furo-
ris. Cum tranquilla mens fuerit, fac, quod placet.
 Quod confirmans S. Ambrosius l. 1. offic. c. 21. Re-
 spondit, inquit, *ira, si potes: cede, si non potes; quia scri-*
bitur: Date locum ira. Ergo si pravenierit mentem
iracundia, ne relinquant locum tuum. Locus tuus
sapientia tua est: locus tuus ratio tua est: locus tuus se-
ditio indignationis est.

LXXV. Secundò suadeat, ut propriam infirmita-
 tem consideret; nam considerata propria infirmi-
 tas, teste S. Gregorio l. 5. mor. peccata excusat
 aliena; patienter quippe injuriam illatam tolerat, qui
 se meminit, quòd adhuc fortasse habeat, in quo de-
 beat esse tolerari. Et quasi aqua ignis extinguitur,
 cum surgente furore animi, sua cuique ad mentem
 culpa revocatur, quia erubescit sibi Peccator non par-
 cere, qui vel DEO vel proximo saepe se recolere par-
 cendò peccasse.

LXXVI. Tertio suadeat, ut fœditatem, & dam-
 na iræ perpendat, ita Seneca l. 2. de ira c. 36. suavit
 dicens: Quibusdam iratis profuit, ut ait sexus, aspe-
 xisse speculum, perturbavit illos tanta mutatio sui; si
 enim, ut D. Gregorius Naz. orat. 4. narrat, Dea illa
 cantu fistulæ delectari solita, ejusdem usum detestata
 est, dum deformitatem ex inflatione resultantem in
 fonte conspexit, quidni idem ab iracundo sperandum
 sit, si vitij sui turpitudinem consideret. Quæ omnia
 optimè confirmans S. Basilius ho. 21. de ira, *Vir ira-*
cus, inquit, turpis est. Quomodo tarpis? quia

humanam quasi figuram amittit, fera speciem induit.
Considera parumper iratum. Furit, debacchatur, mutantur oculi, turbidi, sanguineique fiunt, cor accendit, sanguis commovetur. Hunc videas ut apertentes acuentem. Hinc rectè Seneca l. c. inferat. Qualem putas animum, cuius externa imago hæc fœda est?

LXXVII. Quartò suadeat illi, ut Christi, & Sanctorum mansuetudinem frequenter perpendat; ut sapienter S. Chrysostomus ho. 3. de David & S. Hieronymus advertit, quemadmodum, qui laborant oculis spongias, ac vestium cyaneo colore imbutos per tenebras, frequenter in ea intueantur, ex eodem colore nonnullum capiunt morbi levamen, similiter tu si Davidis (multò magis Christi & Sanctorum imaginem (& mansuetudinem) præ oculis habueris & in hanc assiduè defigas oculos, etiamsi millies tunc irascentis, perturbans, ad hoc tamen exemplar respiciens, perfectam consequeris tranquillitatem, puramque animi Philosophiam ac tranquillitatem; hoc enim est, quod, teste S. Basilio ho. 1. de David ait: *Paratus sum, & non turbatus.* Operari itaque motus animi præcipientes atque insanos exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memineris cohibere. Hinc & Apostolus suos Hebræos animavit ait: *Recogitate eum, qui talem sustinuit adversus provocatores in semetipsum contradictionem, ut ne fatigarentur animis vestris deficientes.*

CAPUT VIII.

DE TENTATIONIBVS CIRCA
ACEDIAM.

LXXVIII. **A**lipius Juvenis confitetur Confessario, se tantum erga spirituales actiones, & studia sua tædium concepiſſe, ut non nisi cum summa semper difficultate & fastidio ad eadem se conterat. Licet autem sæpiùs proposuerit, hanc Acediam deponere, semper tamen tædio victumceptorum propositorum executionem differre. Quæritur, quomodo armari contra hanc Tentationem debeat?

Responsio.

LXXIX. Inprimis suadeat illi, ut auxilium divinum sedulo imploret, sic enim S. Bernardus l. 22. suavitè dicens: *Cùm te torpore, acediâ, vel tædio affici sentis, noli propterea diffidere, aut desistere à studio spiritali, sed juvenis require manum, trahi te obsecrans sponse exemplo, donec denuo suscitante gratiâ factus promptior, alacriorque curras, & dicas: Viam mandatorum cucurri, cùm dilatâsti cor meum.*

LXXX. Secundò jubeat perpendere, quantopere DEUS hoc vitium detestetur, utpote per quod infinita ejus Majestas despicitur, & inhonoratur; si enim Homines in servitio suo socordes & negligentes non tolerant; quantò minùs DEUS infinities dignior patietur, tepidè & oscitanter se coli. Hinc meritò Jerem. c. 48. dicitur: *Maledictus, qui facit opus DEI negligenter.* Et Apoc. 3. dicit ipse DEUS: *utinam frigidus esses, aut calidus; sed quia tepidus es, incipiam*

piam te evomere ex ore meo. Quam ob causam
hortatur S. Ambrosius: *ô homo impudens, millium ministrant ei, & decies centena millia affluunt ei. & tu sedere presumis?* Aliter certè se S. D. confessit, qui de seipso l. 1. par. c. ult. confessus est: *vis viribus preparavi impensas domus Domini, enim habitatio preparatur, sed DEO.*

LXXXI. Tertio ostendat ei, quanto fervore sollicitudine Filij facili laborent pro terrenis congregandis; quàmque adeò turpe & irrationabile sit pro cœlestibus & æternis bonis similem fervorem & alacritatem non ostendere. Unde merito Theophrastus de Kempis l. 3. c. 3. sic in Persona Christi homini alloquitur: *Promittit Mundus temporalia, & servat ei aviditate magnâ: ego promitto summa, & atque torpescunt mortalium corda. Erubescite ergo piger ac querulose, quòd illi paratiores inveniamini ad perditionem, quàm tu ad vitam. Gaudent illi plus ad vanitatem, quàm tu ad veritatem. Equi spe suâ nonnunquam frustrantur, sed promissio minem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanis.*

LXXXII. Quarto illi ostendat, quantum gaudeat DEO, Proximo, & sibi creare possit, si fervorem se & alacrem in servitio DEI ostenderit. DEO gaudeo, quia hilarem datorem præ alijs diligit. Proximo autem, quia, teste lib. de imit. l. 1. c. 25. *justum & dulce est, videre fervidos & devotos fratres, è contratio verò triste, & grave, videre inordinatè ambulantes, qui ea, ad quæ vocati sunt, non accipiunt.* Sibi denique, quia homo fervidus, ut l. c. dicitur, ad omnia est paratus; & si dederit se ad laborem, inveniet magnam pacem, & sentiet levioribus

laborem propter DEI gratiam, & virtutis amorem.

LXXXIII. Quintò proponat illi ob oculos stultitiam hominis in spiritali lucro comparando negligentis; si enim homini pauperi thesaurus regius aperiretur, atque facultas daretur per unam horam auferendi, quantum posset, & vellet, an non summa recordia & insania foret, si vel otio, vel nugis horam illam consumeret? cum ergo cuivis homini gratia hæc facta sit, ut, quantum meritorum voluerit, in hac vita congreget, an non, si otio & nugis vacet, tantò majori reprehensione dignus censebitur, quantò majora erant bona, quæ neglexit?

CAPUT IX.

DE TENTATIONIBVS CIRCA DETRACTIONEM.

LXXXIV. Fabianus Aulicus multis quidem alijs vitijs, sed Detractioni præcipuè affectus, quæcunque de aliis audivit vitia, siue gravia, siue levia sint, in colloquiis manifestat, eorum maximè, quos aut æmulos patitur, aut supra se amatos & elevatos advertit, ut hac ratione æstimationem apud Principem imminuat, & tandem eos omnino de gradu dignitatis præcipitet. Quæritur, quomodo hæc ei tentatio, & consuetudo sit eripienda?

Responsio.

LXXXV. Inprimis ei ostendat, quàm noxium sit hoc vitium; utpote quod charitatem directè oppugnat, atque aded etiam Deo summè exosum est, uti S. Bernardus l. 24. in cant. sequentibus verbis ostendit:

dit: *Detrahentem, inquit David, Secretò proxi-
suo hunc persequabar: nec mirum, cum id precipue-
tium charitatem, qua DEVS est, & quidem car-
acrius impugnare, & persequi cognoscatur. Om-
enim, qui detrahit, primùm quidem seipsum prodit
cum charitate, deinde quid aliud intendit detrahens
nisi ut is, cui detrahit, veniat in contemptum,
odium ipsis, apud quos detrahit. Et iterum
triplic. custod. Numquid non est vipera, inquit,
gua Detraкторis? ferocissima planè, nimirum qua
thaliter inficiat tres flatu uno. Numquid non la-
est ista lingua? Profectò, & acutissima, qua tres
nerret ictu uno. Lingua eorum, inquit, gladio
tus. Gladius enim anceps, imò & triplex est lin-
Detraкторis. Addit deinde, talem linguam cru-
liorem esse lanceâ, spinis, & clavis, quibus
stus crucifixus est, eò quòd Detraктор occidat seipsum
audientem, & cui detrahitur.*

LXXXVI. Secundò suadeat, ut seipsum &
defectus bene inspiciat; sicut S. Bernardus l. 4.
dom. inter. monuit dicens: *Nunquam alienis de-
hes, si teipsum inspexeris: Hinc S. David Pl. 64.
quit. Scrutati sunt iniquitates (alienas scilicet) de-
cerunt scrutantes scrutinio (propriorum defectuum)
Idem Pimenius Abbas, teste Ruffino in Vit. Pa-
l. 4. n. 135. confirmavit, dum rogatus, quomodo
rare possit homo, ne loquatur malum de proximo
suo? Respondit: Ego & proximus meus due in-
gines sumus; cum ergo meam perspexero, & rep-
hendero, invenitur imago Fratris mei venerabilis
apud me; quando autem meam laudavero, invenitur
Fratris mei imaginem pravam respicio. Tunc*

alteri non detraho, si semper meipsum reprehendo.

LXXXVII. Tertio suadeat, ut fugiat Societatem Detractorum, de quibus S. Bernardus l. 24. in cant. dixit: *Non veniat anima mea in consilio detrahentium, quoniam DEUS odit illos, dicente Apostolo: Detrahentes Deo odibiles.* Hinc S. Hieronymus quoque reg. mon. c. 22. monuit: *Si quem alicui detrahentem audieritis, procul fugientes dimittite velut, Serpentem, ut verecundiâ victus discat, de aliorum factis silere.*

LXXXVIII. Quarto illi turpitudinem hujus vitij ostendat; nam, ut S. Hieronymus in epist. affirmavit, vilium satis hominum est, & suam laudem querentium, alios viles facere; quia alterius vituperatione se laudari putant; & quia suo merito placere non possunt, placere volunt in comparatione malorum. Et quis non stultissimum judicet illum, qui surdo loqui velit? atqui surdo maledicere, teste S. Gregorio, est absenti & non audienti derogare. Adde, quod sicut is, qui à tergo, & clam invadit proximum, ignobile, & turpe facinus dicitur commisisse, ita idem de Detractore sit sentiendum.

CAPUT X.

DE TENTATIONIBUS CIRCA JUDICIUM TEMERARIUM.

LXXXIX. **P**Amphilas civis inter alia fatetur Confessario, se valdè proclivem esse, ad suspiciones & temeraria judicia de domesticis simul & externis concipienda; quare cum sæpius

L 5

se

se graviter deceptum fuisse, & impegisse Adver-
impensè rogat, telum & medium spirituale sibi offe-
ri, quo contra tentationes hujusmodi se protegere
possit. Quæritur, qualia arma & media illi præca-
benda sint?

Responsio.

XC. Inprimis illi ostendat, quàm graviter impio-
riosum DEO sit hoc vitium; utpote cujus officium
quod est, judicare homines, invaditur, unde ipse DE-
US circa hoc olim questus est, &, cùm sacerdos
quendam solitarius quidam temerè judicasset, hanc
de cælo vocem misit: *Tulerunt homines judicium me-
um.* Meritò ergo S. Paulus Rom. 14. dixit: *Tu quæ-
res, qui alienum judicas servum? Domino tuo stant
aut cadit.* Et iterum 1. Cor. 4. *Nolite ante tempus
judicare; donec veniat Dominus, qui & illuminabit
abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordi-
um.*

XCI. Secundò illi significet, quàm stultè agere
alios judicando; quis enim non stultum judicavit
cæcum, qui temerariè præsumeret, de coloribus
aut imaginis cujusdam pulchritudine aut deformitate
judicare; atqui idem faceret ipse, si de factorum alio-
rum bonitate vel malitia vellet judicium ferre, cùm
enim tota bonitas vel malitia ab intentione pendeat,
hæc autem utpote totaliter intrinseca cognosci à ho-
mine, quàm Deo, possit, rectè sanè inferitur, ne-
minem quoque de operum bonitate vel malitia, nisi
Deum, rectum & infallibile judicium ferre possit,
unde rectè Thomas Kemp. lib. 3. c. 24. in Personâ
Christi dixit; *Ecce ego omnes cognosco, & cuncta,*

que sub sole fiunt. video, & scio, qualiter cum unoquoque sit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat ejus intentio; mihi igitur omnia committenda sunt, in verò serva te in bona pace, & dimitte agitantem agitare, quantum voluerit. Veniet super eum, quidquid fecerit, vel dixerit, quia me fallere non potest.

XCII. Tertio ostendat illi, quid S. Augustinus l. 2. in S. Dom. in monte dixerit: *Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temerè iudicatur; ei autem, qui temerè iudicat, ipsa temeritas necesse est, ut noceat; si enim malum est, inquit S. Chrysostomus hom. 24. in Matth. propria peccata non cernere, duplex jam aut triplex peccatum est, iudicare alios, & in suo oculo trabem sine dolore gestare: omni quippe trabe gravius est.* Hinc DEUS in pœnam permittit, ut plerumque in eos ipsos defectus cadant, de quibus alios temerè iudicant, uti de se quoque Abbas Machetes apud Cassianum fassus est; ut ad eò rectè dixerit S. Paulus Rom. 2. *Propter quod inexcusabilis es, ô Homo omnis, qui iudicas, in quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas; eadem enim agis, quæ iudicas.*

XCIII. Quarto ipsi suadeat, ut propria peccata frequenter consideret; sic enim & Christus suavitè Matth. 7. dicens: *Quid vides festucam in oculo Fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Id quod confirmans S. Gregorius lib. 14. mor. cap. 15. ait: *Qui semetipsum prius non iudicat, quod in alio rectum iudicet, ignorat. Etsi novit forte per auditum, quòd rectè iudicare debeat, rectè tamen iudicare aliena merita non valet, cui conscientia innocentia propria nullam*
iudicis

Judicis regulam præbet. Hinc est enim, quòd te-
diantibus quibusdam, & puniendam Adulteram des-
centibus dicitur: *Qui sine peccato est vestrum*, primi
in illam lapidem mutat, ad aliena quippe peccata ibant
& sua reliquerant. Hinc & senex quidam à Fratres
terrogatus, quæ causa esset, cur Fratres ipse affide-
judicet? respondit: *Quia necdum teipsum cognovi-
sti; nam qui seipsum novit, Fratrum vitia non affide-
cit.* Meritò ergo salubre Thomæ Kemp. l. i. c. 11.
monitum observare debet: *Ad teipsum oculos reser-
vete, & aliorum facta cavens judicare.* In judicando
alios frustra laborat, sæpius errat, & leniter peccata
seipsum verò judicando & discutiendo semper fructum
laborat.

XCIV. Quintò illi suadeat, ut Consilium S. Be-
nardi s. 4. in Cant. datum sequatur dicentis: *Excusa
intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta
ta subreptionem, puta casum.* Cogita, quid de
faceret hac tentatio, si mihi obtigisset. Sed & doctri-
næ à S. Hieronymo ep. 39. datæ meminerit: *Aliter
hominum livor, aliter Christus judicat; non calidior
est sententia tribunalis ejus, & anguli susurrant.*
*Multa via videatur hominibus justa, quæ postea re-
perientur prava. Et in testaceis vasis aurum sæpe reperi-
ditur. Patrum ternegantem amare in suum locum re-
stituerunt lacryma cui plus dimittitur, plus
amat.*

☉ (o) ☉

CAPUT XI.
DE TENTATIONIBVS CIRCA
HYPOCRISIN.

XCV. **E**uphemia Virgo parùm alioqui devota ad-
vertens, alias quasdam Virgines arden-
ter admodum, & cum decentissimo ipsius etiam cor-
poris situ in templo orare, & propter hoc ubique
laudari, & commendari, vehementer incitatur, ad
similem devotionis & Sanctitatis laudem & æstima-
tionem sibi quoque comparandam, atque adeò ad
devotionem, quia intus eam non habebat, externis
saltem signis simulatoriè demonstrandam. Quæritur,
quomodo contra hanc tentationem munienda sit.

Responsio.

XCVI. Inprimis ei ostendat, quàm abominabile
DEO sit hoc vitium, id quod vel ex ipsius Christi
testimonio colligi potest, qui nullum aliud vitium tan-
topere exagitavit, totiesque vè ingeminavit, quàm
super hypocrisin, & simulationem Pharisæorum; &
merito, quia, ut D. Gregorius lib. 8, mor. cap. 27.
ait, *Hypocrita, cum per accepta bona in laude sua se*
elevant, ipsis muneribus contra largitorem pugnant;
inde quippe contra largitorem superbiunt, unde ei am-
plius humiles esse debuerunt. Sed eò postea sententia di-
strictior illos percutit, quò nunc ingrati magis ea reci-
piunt, fitque eis amplitudo muneris incrementum dam-
nationis; ideo scirpo comparantur, qui exterius viret,
& crescit, intus vacuus est.

XCVII. Secundò quàm exosum ipsis etiam ho-
minibus sit hoc vitium; quis enim non odit, & de-
testatur

testatur Judam fallaci osculo Christum inimicis pro-
dentem? quis non Judæos prætorium, ne conta-
minarentur, ingredi metuentes, & tamen gravissi-
mo scelere mortem Christo procurare non verentes?
atqui his similia & majora crimina Hypocritæ com-
mittunt. Hinc S. Gregorius I, 10. mor. inexcusa-
bile hoc vitium esse asserit, dicens: *Hypocrita autem
districtum Judicem excusationem de ignorantia habere
non possunt, quia, dum ante oculos hominum omnem
modum Sanctitatis ostentant, ipsi sibi sunt testimonium,
quia bene vivere ignorant.*

XCVIII. Tertio illi ostendat, quod nihil minus
obtineat, quam intendit; cum enim omnis illius in-
tentio eò feratur, ut magnam sibi apud homines opi-
nionem comparat, plerumque justo Dei judicio con-
tingit, ut vel maximè displiceat, sicque impleatur
quod S. David Psal. 52. prædixit: *DEVS dissipavit
ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt
DEVS sprevit eos.* Unde non malè quidam opo-
Hypocritarum pomis juxta mare mortuum crescenti-
bus comparavit, quæ extrinsecus quidem speciosa sunt,
interiùs verò omni succo carent, &, si vel modicè ca-
gantur, in cineres vertuntur.

XCIX. Quarto illi demonstret, quam pernici-
sum sit hoc vitium, quia, teste S. Chrysostomo in c.
Matr, nulla res sic exterminat bonum, sicut simulatio,
nam manifestum malum quasi malum fugitur, & ca-
vetur; malum autem sub specie boni celatum dum
non cognoscitur, nec caverur, sed quasi bonum susci-
pitur. Sic servi Diaboli tunc pessimè Christianitatem
corrumpunt, quando se simulant Christianos, de
quibus Christus monet suos, & nos. *Attendite à falsis*

si Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Quia magna virtus hominum est, cognoscere malū, & firma tutela salutis est, scire, quem fugias. Hinc Alphonſus Rex, teste Ænea Silvio de dictis Alph., audiens Antonium Piconum Ordinis Eremitarum, magnum Hypocritam, jactando blasphemias in Christum & Matrem, vermiculis absumptum perijſſe, dixiſſe fertur, propterea Deum in Hypocritas tantopere sævire, quòd, dum Homines decipiunt, interponant Deum tanquam scelerū mediatorē, idèoque ut plurimūm viventes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nōmine fefelliſſent, ut intelligant mortales, à talibus monstris maximè cavendum esse, quòd Deum ipsum non tantūm post mortem, sed etiam in ipsa vita indubitatum haberent ultorem.

P A R S I V.

DE TENTATIONIBUS CIRCA TRIBULATIONES OCCURRERE SOLITIS.

Duplicis generis sunt Tribulationes, corporales scilicet, & spirituales; illa sunt, per quas corpus immediatè cruciatur; hæ sunt, per quas solus animus affligitur; ab utrisque variæ oriuntur Tentationes, quæ proin per diversa capita rectiùs proponuntur.

